XXVI
8864

MMISSARISSEN-GENERAAL

OVER DE

ONTWERP-OVEREENKOMST

=R.V.D=

DECEMBER 1946

REGEERINGS VOORLICHTINGS DIENST

ZXVI 8864

COMMISSARISSEN-GENERAAL

OVER DE

ONTWERP-OVEREENKOMST

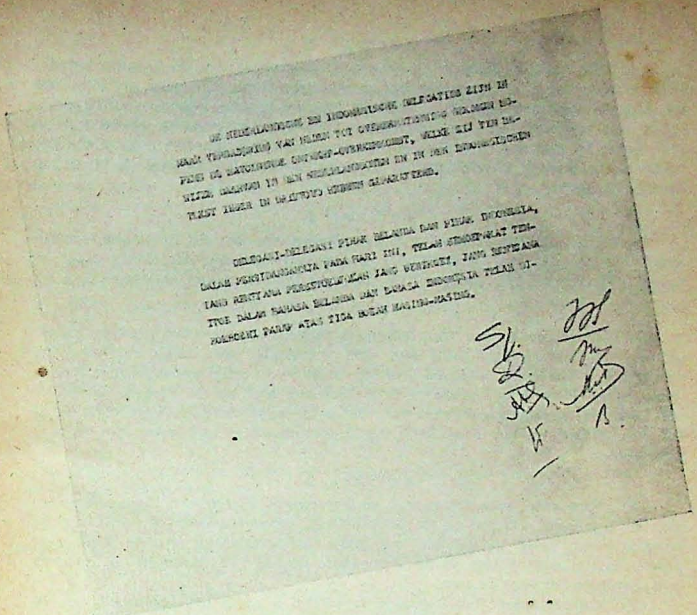
RVD

DECEMBER 1946

REGEERINGS VOORLICHTINGS DIENST

KON. BAT. GENOOTSCHAP VAN K. EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 1) April 2012
No. Induk : 35283/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID :
Beli / Hadiah : Ex. Museum

De Ontwerp-Overeenkomst

Op Vrijdag 15 November 1946 werd door de leden van de Nederlandsche en Indonesische delegaties de text van een ontwerp-overeenkomst geparafeerd. De Inhoud van deze ontwerp-overeenkomst is als volgt:

DE NEDERLANSCHE REGEERING,
TEN DEZE VERTEGENWOORDIGD
DOOR DE COMMISSIE-GENERAAL,
EN DE REGEERING VAN DE
REPUBLIEK INDONESIE,

ten deze vertegenwoordigd door de Indonesische delegatie, het oprechte verlangen koesterend de goede betrekkingen tusschen de volkeren van Nederland en Indonesië te verzekeren in nieuwe vormen van vrijwillige samenwerking, welke de beste waarborgen bieden voor een goede en krachtige ontwikkeling van beide landen in de toekomst, en die het mogelijk maken de relatie tusschen beide volkeren op nieuwe grondslagen te vestigen;

spreken het navolgende af en zullen deze overeenkomst op den kortst mogelijken termijn aan de goedkeuring van de volksvertegenwoordigingen onderwerpen:

Artikel 1.

De Nederlandsche Regeering erkent de Regeering van de Republiek Indonesië als de facto uitoefenende het gezag over Java, Madoera en Sumatra. De door de geallieerde of Nederlandsche troepen bezette gebieden zullen geleidelijk, door wederzijdsche samenwerking, in het republikeinsche gebied worden ingevoegd. Hiertoe zal aanstonds een aanvang worden gemaakt met de noodige maatregelen, zoodat, uiterlijk op het tijdstip in artikel 12 genoemd, de invoeging zal zijn voltooid.

Artikel 2.

De Nederlandsche Regeering en de Regeering van de Republiek werken samen tot de spoedige vestiging van een souvereinen, democratischen staat op federatieven grondslag, genaamd de Vereenigde Staten van Indonesië.

Artikel 3.

De Vereenigde Staten van Indonesië zullen omvatten het geheele grondgebied van Nederlandsch-Indië met dien verstande, dat, indien de bevolking van eenig gebiedsdeel, ook na overleg met de overige gebiedsdeelen, langs democratischen weg te kennen geeft niet of nog niet tot de Vereenigde Staten van Indonesië te willen toetreden, voor dat gebiedsdeel een bijzondere verhouding tot deze Staten en het Koninkrijk der Nederlanden in het leven kan worden geroepen.

Artikel 4.

(1) Samenstellende staten van de Vereenigde Staten van Indonesië zullen zijn de Republiek, Borneo en de Groote Oost, onverminderd het recht van de bevolking van eenig gebiedsdeel om langs democratischen weg te kennen te geven, dat zij haar plaats in de Vereenigde Staten van Indonesië op anderen voet geregeld wenscht te zien.

(2) Onverminderd het bepaalde in artikel 3 en in het eerste lid van dit artikel, kunnen de Vereenigde Staten van Indonesië een bijzondere regeling treffen ten aanzien van het grondgebied van haar hoofdstad.

Artikel 5.

(1) De Grondwet van de Vereenigde Staten van Indonesië zal worden vastgesteld door een constitueerende vergadering, die zal zijn samengesteld uit op democratische wijze aangewezen vertegenwoordigers van de Republiek en van de andere toekomstige deelgenooten der Vereenigde Staten, met in achtneming van het bepaalde in het volgende lid van dit artikel.

(2) Partijen zullen in overleg treden omtrent de wijze van deelneming aan deze constitueerende vergadering door de Republiek, door de niet tot het gezagsgebied van de Republiek behoorende gebiedsdeelen en door de niet of onvoldoende vertegenwoordigde bevolkingsgroepen, een en ander met inachtneming van de onderscheiden verantwoordelijkheid van de Nederlandsche Regeering en van de Regeering van de Republiek.

Artikel 6.

(1) De Nederlandsche Regeering en de Regeering van de Republiek zullen ter behartiging van de gemeenschappelijke belangen van Nederland en Indonesië samenwerken tot de vorming van een Nederlandsch-Indonesische Unie, waardoor het Koninkrijk der Nederlanden, omvattende Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, wordt omgezet in genoemde Unie, bestaande eenerzijds uit het Koninkrijk der Nederlanden, omvattende Nederland, Suriname en Curaçao, en anderzijds de Vereenigde Staten van Indonesië.

(2) Het vorenstaande laat onverkort de mogelijkheid tot nadere regeling van de verhouding tusschen Nederland, Suriname en Curaçao.

Artikel 7.

(1) Ter behartiging van de in het voorgaande artikel genoemde belangen zal de Nederlandsch-Indonesische Unie beschikken over eigen organen.

(2) Deze organen zullen worden samengesteld door de regeeringen van het Koninkrijk der Nederlanden en van de Vereenigde Staten van Indonesië, eventueel mede door de volksvertegenwoordigingen dier landen.

(3) Als gemeenschappelijke belangen zullen worden aangemerkt samenwerking inzake buitenlandsche betrekkingen, defensie en voorzoover noodig, financiën, alsmede nopens onderwerpen van economischen en cultureelen aard.

Artikel 8.

Aan het hoofd van de Nederlandsch-Indonesische Unie staat de Koning der Nederlanden. De besluiten ter behartiging van de gemeenschappelijke belangen zullen door de organen der Unie worden genomen in naam des Konings.

Artikel 9.

Ter behartiging van de belangen der Vereenigde Staten van Indonesië in Nederland en van het Koninkrijk der Nederlanden in Indonesië zullen door de onderscheiden regeeringen Hooge Commissarissen worden benoemd.

Artikel 10.

Het Statuut van de Nederlandsch-Indonesische Unie zal voorts onder meer bepalingen bevatten over:

a) de verzekering van de rechten van beide partijen jegens elkander en de waarborgen voor de nakoming hunner onderlinge verplichtingen;
b) de wederzijdsche uitoefening van het staatsburgerschap door Nederlandsche en Indonesische staatsburgers;
c) een regeling, houdende voorziening voor het geval in de organen der Unie geen overeenstemming kan worden verkregen;
d) een regeling van de wijze waarop en de voorwaarden waaronder de organen van het Koninkrijk der Nederlanden bijstand zullen verleenen aan de Vereenigde Staten van Indonesië, zoolang deze niet of onvoldoende over eigen organen beschikken;
e) de verzekering in beide deelen van de Unie van de fundamenteele menschelijke rechten en vrijheden, waarnaar ook het Handvest der Vereenigde Naties verwijst.

Artikel 11.

(1) Het Statuut zal worden ontworpen door een conferentie tusschen vertegenwoordigers van het Koninkrijk der Nederlanden en van de toekomstige Vereenigde Staten van Indonesië.

(2) Het Statuut treedt in werking na goedkeuring door de onderscheiden volksvertegenwoordigingen.

Artikel 12.

De Nederlandsche regeering en de regeering van de Republiek zullen ernaar streven, dat de vestiging van de Vereenigde Staten van Indonesië en van de Nederlandsch-Indonesische Unie haar beslag krijgt vóór 1 Januari 1949.

Artikel 13.

De Nederlandsche regeering zal onmiddellijk stappen nemen opdat, na de tot standkoming van de Nederlandsch-Indonesische Unie, de Vereenigde Staten van Indonesië als lid van de Organisatie der Vereenigde Naties worden toegelaten.

Artikel 14.

De regeering van de Republiek erkent de aanspraken van alle niet-Indonesiërs op herstel in hun rechten en teruggave van hun goederen, voorzoover deze worden uitgeoefend of zich bevinden in het gebied, waarover zij de facto gezag uitoefent.

Een gemengde commissie zal worden ingesteld om dit herstel of deze teruggave te bewerkstelligen.

Artikel 15.

Teneinde de Indische regeering te hervormen op zoodanige wijze, dat zij in haar samenstelling en werkwijze zoo goed mogelijk aansluit op de erkenning van de Republiek en op de ontworpen staatsrechtelijke structuur, zal de Nederlandsche regeering bevorderen, dat aanstonds wettelijke maatregelen worden getroffen om, in afwachting van de totstandkoming der Vereenigde Staten van Indonesië en der Nederlandsch-Indonesische Unie, de staats- en volkenrechtelijke positie van het Koninkrijk der Nederlanden daarop te laten aansluiten.

Artikel 16.

Aanstonds na het tot standkomen van deze overeenkomst zullen beide partijen overgaan tot vermindering van de troepensterkte aan beide zijden. Zij zullen in overleg treden omtrent de mate en het tempo van deze vermindering en omtrent de samenwerking op militair gebied.

Artikel 17.

(1) Voor de in deze overeenkomst beoogde samenwerking tusschen de Nederlandsche regeering en de regeering der Republiek zal een organisatie in het leven worden geroepen, bestaande uit een door elk van beide regeeringen aan te wijzen delegatie, met een gemeenschappelijk secretariaat.

(2) De Nederlandsche regeering en de regeering der Republiek zullen alle geschillen, welke naar aanleiding van deze overeenkomst mochten rijzen en die niet door partijen in onderling overleg in een conferentie tusschen genoemde delegaties tot een oplossing kunnen worden gebracht, door arbitrage doen beslechten. In dat geval zal die conferentie worden aangevuld met een door de genoemde delegaties in onderling overleg of, mocht dit overleg geen resultaat opleveren, door den Voorzitter van het Internationale Hof van Justitie te benoemen Voorzitter van andere nationaliteit met beslissende stem.

Slotbepaling.

Deze overeenkomst wordt opgesteld in het Nederlandsch en in het Indonesisch. Beide teksten hebben gelijk gezag.

Batavia, 15 November 1946.

„Het zij echter vergund hier met nadruk te zeggen dat de Commissie-Generaal in Nederland hoopt te strijden voor de opvatting, dat de oplossing van het Indonesisch probleem slechts ten volle vruchten kan afwerpen, indien Nederland in staat is tot een waarachtig nationale daad. Zoo ooit dan hebben wij thans in het aangezicht van de wereldhistorie en misschien indachtig aan hetgeen in 1830 gebeurde, af te zien van al hetgeen zweemt naar partij-politieke overwegingen, af te zien ook van al hetgeen zweemt naar prestige-politiek van welken aard dan ook".

EEN WOORD TEN GELEIDE

(Door Prof. Ir. W. Schermerhorn)

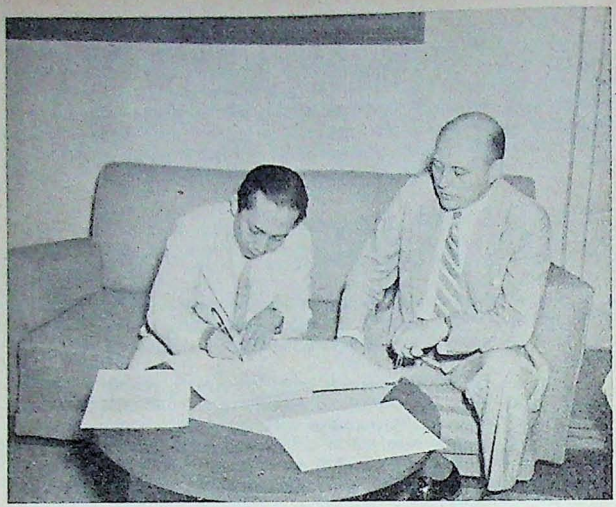
Het eerste Nederlandsche Kabinet na de bevrijding heeft zich bezig moeten houden met twee voor ons land schijnbaar onafhankelijke problemen, die in hun strekking en gevolgen voor de toekomst van Nederland van het grootste belang zullen zijn.

Het eerste was het zich met alle dwingende kracht van het catastrophale aan ons opdringende Indonesische probleem. Het catastrophale ervan lag misschien meer in de omstandigheden waaronder Nederland met de nieuwe uitingsvormen van het Indonesisch nationalisme werd geconfronteerd, dan dit nationalisme zelve. Immers, dat verschijnsel werd allang als een natuurlijke zaak beschouwd en groote groepen van ons volk waren zich bewust van de noodzakelijkheid om verhoudingen te scheppen, waardoor de spanningen, die er door werden opgewekt binnen redelijke grenzen beperkt konden blijven. Daartoe was Nederland tijdens de bezetting bereid bevonden, daarvoor had de Nederlandsche gemeenschap in de Japansche kampen in dit land zich een toekomstbeeld ontworpen, dat bij den een iets verder verwijderd bleef en bij den ander iets dichter kwam bij de verhoudingen, zooals die zich thans vermoedelijk zullen ontwikkelen.

Het catastrophale zat eenerzijds in de ellendige omstandigheden waaronder Nederland zelf uit den oorlog kwam, anderzijds in de gedachtenwereld aangaande vrijheid en recht, zooals die zich in het bijzonder in de geallieerde landen tijdens den oorlog had ontwikkeld. Nederland en Nederlandsch-Indië geraakten samen in een revolutionnaire ongrondwettige situatie, zonder over de middelen te beschikken die weer tot een wettigen toestand terug te voeren.

Wij misten de machtsmiddelen om de simplistische, voor velen voor de hand liggende militaire weg te volgen, afgezien van de vraag nog, of wij de kans zouden krijgen, deze te begaan. Wij misten echter als volk ook de geestelijke kracht, die noodzakelijk was om den anderen weg te gaan en den zin van het catastrophale in de geschiedenis te realiseeren door het scheppen van radicaal nieuwe verhoudingen. Het gevolg hiervan was, dat wij steeds om vijf minuten over twaalf aankwamen, waar wij om twaalf uur hadden willen zijn.

Het tweede vraagstuk, waarmee de Nederlandsche Regeering in aanraking kwam, was het verwerkelijken van een door beide partijen gewenschte, volslagen nieuwe verhouding met België. Deze beide volkeren realiseerden zich, dat zij sterke gemeenschappelijke belangen hebben en dat men uiterst verstandig doet in de moderne wereld te komen tot de vorming van groôtere eenheden, al is het ook met het opgeven van een belangrijk gedeelte van de souvereiniteit van ieder der beide landen. Het is mij een voorrecht geweest de nauwe samenwerking tusschen Nederland en België te hebben mogen helpen inleiden als een voorbeeld van nieuwe vormen van internationale samenwerking. Thans leest men reeds over geruchten inzake één monetair systeem voor beide landen.

De Heer Soetan Sjahrir parafeert de ontwerp-overeenkomst. Rechts Prof. Schermerhorn.

Is het wonder, dat bij het overdenken van de ontwikkeling der verhouding van Nederland en Indonesië mij vanzelf vaak het beeld van Nederland van 1830 voor de oogen is gekomen? Ook toen een Nederland, dat, evenals voor een groot deel van ons volk in het afgeloopen jaar en ook nu nog, op het juiste oogenblik de kracht, maar vooral de zedelijke waarde van een vrijheidsstrijd niet kon begrijpen, of zich op overigens begrijpelijke gronden vastklampte aan wet en grondwet. Het gevolg was toen een sterke drang van de internationale wereld op de houding van Nederland. Negen jaren van strijd volgden en groote achteruitgang van het land en ten slotte het radicale verlies van België. Er ging een eeuw overheen voor en aleer deze beide landen opnieuw bijzondere betrekkingen met elkander aanknoopten.

Nu, ruim een eeuw later, staat Nederland tegenover de ontwikkeling van het vrijheidsstreven in Indonesië. Zeker, de vergelijking met België gaat niet geheel op. Er zijn overwegingen, die afwijking naar de eene zoowel als naar de andere richting beteekenen, doch de vraag, waar het in wezen omdraait, is dezelfde. Zal het Nederlandsche volk de houding aannemen van 1830, of zullen wij bereid zijn tot radicale erkenning van het vrijheidsstreven en daartoe een zeer forsche voor menigeen àl te forsche sprong wagen? Voor de Commissie-Generaal is dit geen vraag meer. Zij heeft dezen sprong gewaagd in de wetenschap, dat vroeg of laat en in ons geval waarschijnlijk eer vroeg dan laat, de vrijheidsstrijd door de Aziatische volkeren zonder twijfel zal worden gewonnen. Daarbij bedenken wij tegelijk, dat wij dan zeker niet, zooals in het geval van België, na een eeuw dan weer de gelegenheid zullen krijgen om althans een belangrijk gedeelte van de gemiste kans weer te herstellen. Indien wij in dit land den knagenden strijd tegen het vrijheidsverlangen aangaan, zal op een kwaden dag blijken, dat deze

niet alleen door ons is verloren, maar dat tevens door de gewekte vijandschap in dezen strijd de band tusschen Nederland en Indonesië voorgoed en definitief is verbroken.

De Commissie-Generaal waagt den sprong, die — niemand is zich dit beter bewust dan zij — een sprong in het onzekere schijnt te zijn. Ik zeg „schijnt", omdat bij ons de overtuiging leeft, dat de zekerheid en de waarborgen voor een belangrijk gedeelte zullen moeten liggen in ons vermogen om naast en met het Indonesische volk aan dit land die onontbeerlijke diensten te bewijzen, die voor de vorming van een moderne rechtsstaat voorloopig alhier uit eigen kracht niet volledig kunnen worden opgebracht. De wijze waarop wij deze diensten zullen bewijzen zal, indien deze in overeenstemming is met den veranderden geestestoestand in dit land, veel van de onzekerheid aan den sprong, waartoe de Commissie-Generaal het Nederlandsche volk thans uitnoodigt, ontnemen.

Op één punt wil ik nog in het bijzonder den nadruk leggen:

De taak van de Commissie-Generaal is om te bevorderen dat Nederland en Nederlandsch-Indië uit de revolutionnaire situatie langs legalen weg kunnen geraken tot een wettig en grondwettig gefundeerden toestand, zoowel in Nederland als in Indonesië. De weg, die daarvoor zal dienen te worden afgelegd, is een lange, zoowel voor de goedkeuring van de ontwerp-overeenkomst als voor het scheppen van een wettigen grondslag voor de tijdelijke hervorming van de Nederlandsch-Indische Regeering zal de medewerking van het Nederlandsche Parlement worden gevraagd. Pas indien deze is verkregen, kan de arbeid tot hervorming aanvangen, zoowel die tot vorming van de nog te scheppen afzonderlijke Staten, als van de Vereenigde Staten van Indonesië en van de Nederlandsch-Indonesische Unie. De ontwerpen daarvan, die zullen worden getoetst in de daarvoor in de ontwerp-overeenkomst aangeduide conferenties, zullen ten slotte door de daarvoor aangewezen wettelijke organen, dat wil zeggen de volksvertegenwoordigingen, dienen te worden goedgekeurd om ten slotte hun bekroning te vinden in een wijziging van de Nederlandsche Grondwet.

De Commissie-Generaal is zich bewust, dat dit een lange weg kan zijn; in ieder geval, dat het een weg is, waarop taaie arbeid en veel overleg het deel zal zijn van talrijke instanties aan Nederlandsche, zoowel als aan Indonesische zijde. Maar ten slotte is dit de eenige weg, die men de Koninklijke kan noemen, d.w.z. die, waarbij men zoo goed mogelijk de wettelijke procedure volgt.

Zoowel aan Indonesische als aan Nederlandsche zijde zullen op verschillende oogenblikken de volksvertegenwoordigingen hebben te spreken. De ervaring, die de Commissie-Generaal met de Indonesische delegatie heeft opgedaan en de moed en energie, waarmee de Republikeinsche Regeering met haar organen zich reeds thans achter deze ontwerp-overeenkomst schaart, houdt van die zijde goede beloften in. Wij mochten al meer dan één practisch bewijs krijgen van den zeer oprechten wil aan Indonesische zijde en van de beoogde samenwerking op allerlei gebied het beste te maken, dat zich in de gegeven omstandigheden laat denken.

Bij meer dan een gelegenheid in de komende jaren zal ook het Nederlandsche volk zich bij monde van zijn volksvertegenwoordiging over de geprojecteerde staatkundige constructie hebben uit te spreken. De eerste gelegenheid daartoe is die, waarbij de Kamers straks zullen hebben te oordeelen over de aanvaardbaarheid van de ontworpen overeenkomst. In dit verband behoeft de Commissie-Generaal er niet op te wijzen, dat zij den vurigen wensch koestert, dat Nederland den weg zal willen gaan, waarvan zij gelooft, dat die onder de gegeven omstandigheden de beste is, zoowel voor de toekomst van Nederland, als van Indonesië.

Toch kan ook de wijze, waarop dit vraagstuk in de komende weken in Nederland wordt behandeld, voor de geschiedenis van beide landen nog van zeer groote beteekenis zijn. Het is mogelijk, dat Nederland geen andere oplossing weet dan dit vraagstuk te rangschikken in het gewone kader der partij-politiek. Het zij mij echter vergund hier met nadruk te zeggen, dat de Commissie-Generaal in Nederland hoopt te strijden voor de opvatting, dat de oplossing van het Indonesisch probleem slechts ten volle vruchten kan afworpen, indien Nederland in staat is tot een waarachtig nationale daad. Zoo ooit, dan hebben wij thans in het aangezicht van de wereldhistorie en misschien indachtig aan hetgeen in 1830 gebeurde, af te zien van al hetgeen zweemt naar partij-politieke overwegingen, af te zien ook van al hetgeen zweemt naar prestige-politiek van welken aard dan ook.

Wij hebben, uitgaande van de harde feiten, ons zoo nauw mogelijk aansluitend bij den wettelijk voorgeschreven weg, den moed en de geestkracht op te brengen om, als volk tegenover volk, een daad te verrichten, die in Indonesië ook in de toekomst gevoelens van erkentelijkheid tegenover Nederland kan doen voortbestaan. Dan zal er geen plaats zijn voor wantrouwen aan Indonesische zijde en zal de grondslag gelegd zijn voor samenwerking voor een langere periode, dan bij welke andere oplossing ook.

Prof. Ir. W. SCHERMERHORN,
Voorzitter van de Commissie-Generaal.

„Nog zullen vele dingen moeten gebeuren, voordat de maatschappij weer in haar voegen is. Wij zullen, vooral in den aanvang, voorzichtig moeten gaan om noodelooze botsingen te vermijden. Er kan, komt de overeenkomst tot stand, voldoening zijn aan beide zijden, maar wij zullen ook bezinning en toewijding moeten hebben, willen wij niet aanstonds het verkregen resultaat weer schaden".

TOESPRAAK VAN DEN LT. GOUVERNEUR-GENERAAL

Op Dinsdagavond, 19 November, hield Zijne Excellentie Dr. H. J. Van Mook via de radio de volgende toespraak:

De bekendmaking van de ontwerp-overeenkomst, die door de Commissie-Generaal en de Indonesische delegatie is ontworpen, zal zonder eenigen twijfel bij U allen niet slechts groote belangstelling hebben gewekt, maar al naar Uw instelling met een gevoel van opluchting, van twijfel of van critiek zijn ontvangen. Zij zal allerlei vragen doen rijzen; vragen, waarop niet altijd een antwoord te geven zal zijn. Het is weliswaar nog slechts een ontwerp; de Commissie-Generaal zal voor de eindbespreking met de Nederlandsche regeering nog deze week naar Nederland vertrekken. Maar het is de eerste maal, dat in concreten vorm een oplossing kon worden aangegeven van het nu reeds 15 maanden sleepende conflict. En deze oplossing is door vooraanstaande vertegenwoordigers van beide partijen gezien niet alleen als een aanvaardbare oplossing, maar ook als een, die een perspectief opent voor een verre toekomst.

Sinds 15 maanden hebben tegenover elkander gestaan een door energieken en moeizamen arbeid herrijzend Nederland en een Indonesische vrijheidsbeweging, die zich op velerlei wijze, aanvankelijk revolutionnair en onbeheerscht, doch langzamerhand langs meer constructieve banen bewoog. Op Java en Sumatra was het de republiek, die zich voorshands afwijzend tegenover ons stelde; in Borneo en de Groote Oost overheerschte het streven naar vreedzame evolutie, dat in Malino vorm verkreeg. Daarnaast hebben het lot, de belangen en de verwachtingen van de niet-Indonesische bevolkingsgroepen een groote rol gespeeld in deze geschiedenis.

Met het vraagstuk, hoe dit conflict langs vreedzamen weg zou kunnen worden beslecht, worstelen niet wij alleen. Men kan eigenlijk zeggen, dat het zich in allerlei gedaante vertoont van Korea tot Syrië en dat men overal in Azië zoekt naar nieuwe verhoudingen en overal ervaart, dat zulke nieuwe verhoudingen in de wereld van vandaag niet duurzaam door geweld en onderwerping kunnen worden gegrondvest.

Wij zijn in ons pogen ervan uitgegaan, dat eenerzijds door een krachtig en definitief gebaar iedere gedachte aan overheersching uit de relatie tusschen Nederland en Indonesië moest worden verwijderd en dat anderzijds de door beiden gewenschte samenwerking op zoodanigen voet moet worden georganiseerd, dat zij past in het veranderde wereldbestel en bestand is tegen de verschuivingen, die de verdere ontwikkeling brengen zal. En nogmaals, wij staan met deze problemen niet alleen.

Wij zien de Philippijnen onafhankelijk verklaard op 4 Juli 1946, maar nog geenszins gereed met hun inwendige organisatie en met de regeling van hun betrekkingen tot Amerika en anderen. Wij zien in Indo-China de republiek Viet Nam erkend, welke erkenning gevolgd is door een langdurig en moeizaam proces van rechtsvorming, in Indo-China zelf en tusschen Indo-China en Frank-

rijk, dat nog steeds voortduurt. Wij zien in Burma de moeizame ontwikkeling van een dominion, gepaard met allerlei nevenconflicten. Wij kunnen van nabij de pogingen volgen in Malaya om tot oprichting van een gemeenebest voor het geheele schiereiland te geraken. Wij vinden in India een interim-regeering, die onder groote binnenlandsche spanningen de opstelling van een grondwet voor dit land als onafhankelijke natie moet voorbereiden. Men zou deze reeks nog met vele andere voorbeelden kunnen aanvullen, maar zij spreekt een taal, die duidelijk genoeg is.

Overal de beide vragen: die van de organisatie der eigen vrijheid en die van het behoud van de waardevolle verbindingen met de Westersche landen, welke hier zulk een grooten en activeerenden invloed hebben gehad.

Met deze wereldverschijnselen voor oogen hebben wij, tezamen met de Indonesische delegatie, een constructie ontworpen, die — voortbouwend ook op hetgeen te Malino tot uiting kwam — ondubbelzinnig en principieel het vrijheidsstreven van Indonesië erkent en de samenwerking met Nederland belichaamt in een vorm, die nieuw is, doch die een belofte van duurzaamheid inhoudt, omdat hij allerlei ontwikkeling kan opvangen en verwerken. Wij hebben daarvan alleen de hoofdlijnen gegeven, omdat wij overtuigd zijn, dat de uitwerking overleg vereischen zal op een veel breeder front en vooral ook beter bij den practischen opbouw, dan in min of meer theoretische besprekingen kan geschieden. Indien wij echter in dien opbouw tezamen slagen, dan koesteren wij de overtuiging, dat wij voor onszelf en voor de wereld iets tot stand kunnen brengen, dat van waarde is in de verhouding der volkeren van dezen tijd.

In die constructie toch komt zoowel het element van zelfbeschikking, als dat van wederzijdsche, vrijwillige samenwerking tot uitdrukking.

In de erkenning toch van de Vereenigde Staten van Indonesië als souvereine staat en in de gelijktijdige vorming van een Nederlandsch-Indonesische Unie, waarbij beide landen een deel van hun souvereiniteit inbrengen in een gemeenschappelijke organisatie, hebben wij getracht de geschetste denkbeelden een concrete belichaming te geven. En hoewel wij er ons zeer van bewust zijn, dat dit voor velen een verre sprong beteekent en misschien wel een sprong in het duister, zoo meenen wij toch, dat wij alleen door zulk een sprong over de kloof heenkomen, die ons tot dusverre gescheiden heeft gehouden.

Ook internationaal is deze figuur nieuw, zooals ik reeds zeide, doch wij mogen aannemen, dat zij in haar opzet zal worden aanvaard en dat daarmede tevens een einde zal kunnen komen aan de op allerlei wijze en in allerlei richtingen blijkende internationale bezorgdheid over het Indonesische vraagstuk. Wanneer dit zoo is, dan geeft dit feit alleen aan beide partijen een zoodanig positieven en constructieven steun, dat het werk van opbouw daardoor aanzienlijk zal kunnen worden verlicht.

In de tweede plaats hebben wij — en dit sluit bij het voorgaande aan — den nadruk in ons voorstel verlegd van een min of meer langdurige overgangsperiode, die op een bepaald moment met een vraagteeken zou eindigen, naar een samengaan in vrijheid en vrijwilligheid, waaraan geen limiet behoefde te worden gesteld en dat zou worden ingeleid door een korten tijd van voorbereiding en organisatie. Natuurlijk beseffen beide partijen, dat aan het einde van dien tijd de problemen zeker niet zullen zijn verdwenen en dat de organisatie ook dan nog voor allerlei moeilijkheden zal staan, die eerst langzamerhand zullen kunnen worden overwonnen. Maar de voorgestelde structuur geeft gelegenheid tot een ontwikkeling in velerlei richting; zoowel in het feitelijk uitoefenen van de eigen regeering naar binnen en naar buiten, als in de samenwerking tusschen de beide landen.

KON. BAT. GEDOOTSCHAP VAN K. EN W.

In de derde plaats hebben wij dezen tijd van voorbereiding doen aanvangen op den grondslag van de feitelijke situatie van vandaag en daarmede tevens den weg gebaand voor het herstel van wettelijke verhoudingen. De korte duur van deze voorbereidingsperiode heft het bezwaar op, dat gekoesterd kon worden tegen een proces waarbij dit herstel van wettelijke normen kon worden gezien als tijdelijke terugkeer tot het oude in een onzekere overgangsperiode; men heeft het doel thans voor zich en dat doel is een duurzame en vrijwillige samenwerking van twee naties.

In de regeling is dus van de feitelijke situatie uitgegaan en in die feitelijke situatie staat de verantwoordelijkheid van de Nederlandsche Regeering voor de veiligheid en het recht van allen, die zich binnen het onder haar feitelijke gezag staand gebied bevinden, zonder meer vast. Behalve deze bijzondere verantwoordelijkheid draagt zij natuurlijk ook medeverantwoordelijkheid voor het herstel van een rechtsstaat in Indonesië, waarnaar beide partijen tezamen met de andere deelen der bevolking willen streven. Wij komen hiermede meteen aan het vraagstuk van herstel van orde en recht, dat in de afgeloopen maanden zooveer de geesten heeft beziggehouden en tot zulks bittere controversen heeft geleid.

De ontwerp-overeenkomst is geheel gegrond op de vorming van een rechtsstaat, die met den rechtsstaat Nederland in een Unie kan samenwerken. Bij de uitvoering staat derhalve aan beide zijden voorop het herstel van recht en orde, waardoor de Vereenigde Staten van Indonesië in de gemeenschap der volken kunnen treden en in de Nederlandsch-Indonesische Unie meer in het bijzonder met Nederland tezamen de gemeenschapplijke belangen kunnen behartigen.

Wij zijn daarbij echter uitgegaan van de overtuiging, dat zulk een herstel van recht en orde alleen werkelijk mogelijk is, wanneer het berusten kan op krachten, die van binnen uit komen en op den actieven arbeid van het leidende deel der bevolking. Wij zijn eveneens overtuigd, dat de huidige regeering van de republiek ditzelfde nastreeft en ondanks de vele en voor de hand liggende moeilijkheden, die zij op haar weg zal vinden, het gestelde doel wenscht te bereiken. Er is dus voor ons alle reden om daartoe de handen ineen te slaan.

Op deze wijze zal herstel van recht en orde geworteld kunnen worden in de maatschappij zelf; door enkel geweld van buitenaf zou dit nimmer blijvend kunnen worden bereikt. Wij beseffen zeer goed, dat dit alles, evenals de hervatte samenwerking, zeer moeilijk zal zijn en vooral in het begin veel geduld en zelfbeheersching aan beide kanten zal vorderen, maar wij weten ook, dat juist in de kracht, die wij aan beide kanten gewonnen hebben, de beste waarborg tegen nieuwe conflicten en ontsporingen schuilt.

Het is niet gemakkelijk ineens uit de sfeer van vijandigheid en wantrouwen in die van vriendschap en samenwerking over te gaan. Hier, zoo goed als in vele andere landen, hebben oorlog en bezetting een groote verwarring en wetteloosheid teweeg gebracht, die slechts langzaam kunnen worden beëindigd en overwonnen. Nog zullen vele dingen moeten gebeuren, voordat de maatschappij weer in haar voegen is. Wij zullen, vooral in den aanvang, voorzichtig moeten gaan om noodelooze botsingen te vermijden. Er kan, komt de overeenkomst tot stand, voldoening zijn aan beide kanten, maar wij zullen ook bezinning en toewijding moeten hebben, willen wij niet aanstonds het verkregen resultaat weer schaden.

Maar zijn wij eenmaal op weg en zien wij eenmaal de reconstructie, al is het nog aarzelend en stap voor stap, vooruit gaan, dan zullen wij daaruit de kracht kunnen putten, om het aangevangen, zware werk tot een goed einde te brengen.

„...dien geest nu kan geen Commissie-Generaal in werking zetten, zelfs al zou de ontwerp-overeenkomst vele malen beter zijn dan die, welke zij werkelijk tot stand heeft gebracht. Dat kunnen tenslotte alleen de volken; dat kunt gij alleen, luisteraars. Gij zult het doen, als gij bedenkt, welke belangen, geestelijke belangen voorop, voor de beide volken op het spel staan".

VAN POLL SPREEKT

Op Woensdagavond, 20 November, hield Zijne Excellentie M. VAN POLL via de radio de volgende toespraak:
Luisteraars,

Op het punt staande naar Nederland te vertrekken, stel ik er prijs op, mede namens de overige leden van de Commissie-Generaal U eenig commentaar te geven op de tusschen de Indonesische delegatie en de Commissie-Generaal afgesproken ontwerp-overeenkomst.

Ik wil dit doen door te trachten U eenig inzicht te verschaffen in het probleem, waarvoor de Commissie-Generaal zich zag gesteld en de wijze, waarop zij heeft getracht dit probleem tot een oplossing te brengen.

Mij zijn noch in Nederland, noch hier in Indië ook maar eenigszins beteekenende groepen bekend, die n i e t willen, dat aan het vrijheidsverlangen onzer Indonesische vrienden tegemoet zal worden gekomen. Mij zijn echter evenmin groepen bekend, die aan hunne bereidvaardigheid aan dit verlangen tegemoet te komen concreten vorm hebben gegeven.

Dit merkwaardige verschijnsel, dat vrij algemeen wordt ingezien de noodzakelijkheid tot nieuwe, maatschappelijke of staatkundige vormen te geraken, doch van den anderen kant concrete vormgeving aan die nieuwe vormen achterwege wordt gelaten, en, als ze werkelijk wordt beproefd, zelfs heftig wordt bestreden, is een in alle revolutionnaire tijdperken typeerend verschijnsel. Ik behoef slechts te verwijzen naar hetgeen zich aan het Hof van Lodewijk XVI afspeelde vóór de catastrophe der Fransche revolutie.

Het was nu de even moeilijke als ondankbare taak van de Commissie-Generaal, hier in Nederlandsch-Indië — ik gebruik nu maar den grondwettelijken term — juist wel concreten vorm te helpen geven aan het vrijheidsstreven, dat zich hier in revolutionnaire vormen had geopenbaard.

Dit was echter slechts eene zijde van het probleem, waarvoor zij zich zag geplaatst. De andere zijde was, dat, naast dit vrijheidsstreven der Indonesiërs, zich ook duidelijk de wil openbaarde, zoowel bij hen als bij ons, om tot een Nederlandsch-Indonesische samenwerking te geraken.

Reeds op 7 December 1942 had H. M. de Koningin in hare bekende redevoering van dien datum, de groote lijnen getrokken van een concretiseering der Indonesische vrijheidsgedachte, ook al was toen van een Indonesische revolutie nog geen sprake geweest. Zij constateerde toen, dat wij op het oogenblik van het uitbreken van den oorlog met Japan reeds aan den vooravond stonden van een samengaan op v o e t v a n g e l i j k h e i d. Zij wenschte „een voor de veranderde omstandigheden passenden bouw van het Koninkrijk en zijn deelen". Zij was er van overtuigd „dat het Rijk na den oorlog zou kunnen worden opgebouwd op den hechten grondslag van volledig deelgenootschap" en Zij legde den nadruk op de noodzakelijkheid van vrijwilligheid bij de samenwerking tusschen de Rijksdeelen, welke elk voor zich zelfstandig de eigen inwendige aangelegenheden zouden hebben te regelen.

Zijne Excellentie van Poll parafeert de ontwerp-overeenkomst. Links Dr. Gani van de Indonesische delegatie.

Er is na deze Koninklijke woorden nog heel wat gebeurd; en met name heeft zich hier de revolutie voorgedaan, welke leidde tot de stichting der Repoeblik Indonesia. Maar ook de leiders dezer republiek gaven telkens opnieuw te kennen, dat zij met Nederland wenschten samen te werken.

Vrijheid, geconcretiseerd in gelijkheid en gelijkwaardigheid tusschen Nederland en Indonesië; en samenwerking tusschen zulke gelijkgestelde gebiedsdeelen, ziedaar de algemeene richtlijnen, welke de Commissie-Generaal zich voor haren arbeid zag gesteld.

Deze richtlijnen volgend, had zij een duidelijk omlijnd toekomstbeeld te ontwerpen van de staatkundige organisatie, waarin deze richtlijnen zouden zijn verwezenlijkt.

De Commissie-Generaal heeft getracht deze beide grondgedachten, vrijheid en samenwerking, onverkort en integraal in een bepaalden vorm van staatkundige organisatie te gieten.

De vrijheid en gelijkheid van de beide gebiedsdeelen kon zij slechts integraal verwezenlijken door beide ten opzichte van elkaar in een positie van volledige gelijkwaardigheid en gelijkheid te brengen, wat wetgeving en bestuur aangaat.

Daarbij moest bovendien nog rekening worden gehouden met het uiteenloopende karakter van de verschillende gebiedsdeelen van het huidige Nederlandsch-Indië.

Daarom werd de vrijheidsgedachte belichaamd in een federatieven staatsvorm, welke in zijne bevoegdheden van wetgeving en bestuur in geen enkel opzicht bij Nederland ten achter zal staan. Uit hoevele staten deze federatie tenslotte zal bestaan zal nog in de toekomst moeten blijken, als de verschillende

gebiedsdeelen zich definitief hebben uitgesproken, ook al is voorloopig gedacht aan Borneo, Oost-Indonesië en het huidige gebied der republiek, omvattende Java, Madoera en Sumatra.

In deze zelfstandige, geheel met Nederland gelijkgestelde federatie is dus de vrijheids- en gelijkheidsgedachte belichaamd.

De samenwerkingsgedachte is belichaamd in den nieuwen staatkundigen vorm van de Nederlandsch-Indonesische Unie, waarvan het Koninkrijk der Nederlanden in Europa en de federatie der Vereenigde Staten van Indonesië deel zullen uitmaken en in het midden gelaten wordt, of Curaçao en Suriname nog onveranderd tot het Koninkrijk zullen behooren.

Het karakteristieke van deze nieuwe, staatkundige figuur is, dat zij inderdaad de concretiseering is van de samenwerkingsgedachte en dientengevolge een geheel nieuwe verschijningsvorm.

Zooals bij nieuwe staatkundige verschijningsvormen altijd het geval is, zullen staatsrechtstheoretici, die gewend zijn in bepaalde, traditioneele vormen te denken, eenige moeite hebben om zich te realiseeren, dat in deze nieuwe constructie het verband en de samenhang tusschen de beide deelen, zeker niet minder hecht en krachtig is dan tusschen de deelen van het huidige Koninkrijk der Nederlanden in en buiten Europa.

Toch is dit zonder twijfel het geval, ja, ik durf zelfs de bewering aan, dat, als deze nieuwe verschijningsvorm zich eenmaal geconsolideerd heeft, die samenhang en dat verband veel krachtiger zullen blijken dan zij ooit geweest zijn en zeker dan zij zouden geworden zijn, indien getracht ware geworden het Rijksverband volgens de traditioneele of in vreemde voorbeelden bekende vormen te handhaven.

Indien eenmaal de nieuwe vorm zich gaat consolideeren, zal blijken, dat deze veel meer op reëele krachten berust dan met de altijd min of meer kunstmatige vormgeving tot nu toe het geval is geweest; want de nieuwe samenwerkingsgedachte baseert op de vrijwillige instemming van twee volken, welke krachten kan ontketenen, die zonder vrijwilligheid altijd min of meer in kluisters zouden zijn gebleven.

De concretiseering der samenwerkingsgedachte vindt men in de organen, waarover de Nederlandsch-Indonesische Unie zal beschikken tot behartiging van de gemeenschappelijke belangen; in de wederzijdsche Hooge Commissarissen en tenslotte in hoogste instantie in het Hoofd der Unie: den Koning der Nederlanden. Dat de Koning der Nederlanden aan het hoofd der Unie niet in strijd komt met de gelijkheidsgedachte tusschen de beide deelgenooten, is duidelijk voor een ieder die bedenkt, dat elk der beide deelen tegenover den Koning in dezelfde verhouding staat.

Door de aanwezigheid van deze organen en het behoud van de gemeenschappelijke Kroon wordt de band tusschen de leden van de Unie reeds in de instellingen zelf zeker even sterk als hij ooit geweest is in het Koninkrijk en sterker dan hij zou zijn, wanneer b.v. getracht zou zijn geworden dezen band in overeenstemming te brengen met de dominiongedachte in het Engelsche Rijk.

Ik moet er echter wel op wijzen, dat de Commissie-Generaal wel in staat was in samenwerking met de Indonesische delegatie de instellingen te projecteeren, welke de samenwerking tusschen de beide deelen der Unie zullen behartigen; maar dat zij niet in staat is in die instellingen deze samenwerking tot een levende werkelijkheid te maken. Dit te doen zal de taak zijn der beide volken; maar ik geloof, dat de gansche wereldpositie van dien aard is, dat die beide volken vanzelf gedreven zullen worden eerder naar het sterker dan naar het zwakker maken van de banden die hen samenhouden.

Met deze schets van de principieele beteekenis der ontworpen overeenkomst wil ik geenszins betoogen, dat nu ook alle moeilijkheden uit den weg geruimd zouden zijn. Het tegendeel is waar.

Daar is op de eerste plaats de moeilijkheid van de verdere vormgeving. Reeds nu blijkt, dat al te gemakkelijk wordt aangenomen, dat de tot stand gekomen ontwerp-overeenkomst te zeer primair een staatsrechtelijk stuk zou zijn. Zij is dit niet, zij is primair een staatkundige overeenkomst, welke de moeilijkheden om tot elkaar te komen moest overwinnen en pas secundair in groote lijnen de staatsrechtelijke vorming teekent, welke daartoe in de toekomst zullen moeten ontstaan.

Er zal voor de staatsrechtskundigen aan beide zijden nog werk genoeg aan den winkel komen, om ter constitueerende vergadering van de Federatie der Vereenigde Staten van Indonesië de federale grondwet te ontwerpen en te voltooien en ter vergadering van de deelnemers aan de Unie-conferentie het Unie-statuut definitieven vorm te geven.

Op zichzelve zal dit reeds een moeilijke arbeid zijn. Moeilijker echter zal het wezen de overgangsperiode tusschen den huidigen rechtens constitutioneelen doch in feite goeddeels revolutionnairen toestand en de nieuw ontworpen vormen gezamenlijk zóó te beheerschen, dat ernstige wrijvingen worden voorkomen.

Voor dit alles is noodig een geest, die bereid is om reeds nu zoo spoedig mogelijk tot de nauwst mogelijke samenwerking over te gaan, waarvan gelukkig reeds enkele verblijdende voorbeelden kunnen worden aangehaald.

Het zijn tenslotte niet papieren overeenkomsten, welke twee volken van zeer uiteenloopenden aard en aan twee uiteinden der wereld gelegen, aan elkaar smeden. Dit kan alleen geschieden door wederzijdsch helder inzicht in de noodzaak daarvan; door een vasten wil om alle moeilijkheden, welke in den weg staan, te overwinnen en tenslotte door het onmisbare enthousiasme, zonder hetwelk nimmer werkelijk groote zaken tot stand komen.

Mous basileus — de geest is koning zeiden reeds de oude Grieken; en de geheele wereldhistorie, de hedendaagsche historie zelfs duidelijker dan ooit, is daar om de diepe waarheid van deze spreuk te bewijzen. Dien geest nu kan geen Commissie-Generaal in werking zetten, zelfs al zou de ontwerp-overeenkomst vele malen beter zijn dan die, welke zij werkelijk tot stand heeft gebracht. Dat kunnen tenslotte alleen de volken; dat kunt gij alleen luisteraars. Gij zult het doen, als gij bedenkt, welke belangen, geestelijke belangen voorop, voor de beide volken op het spel staan.

„Wij kunnen de republiek neerslaan, de opgeroepen geesten niet. Vrijwillig zullen de Indonesiërs alleen op basis van de nu bereikte overeenkomst, maar dan ook van ganscher harte, niet alleen met ons samenwerken, maar op allerlei gebied graag onze hulp inroepen".

WAAROM DEZE OVEREENKOMST ?

Door F. De Boer

Dit zullen vele van mijn landgenooten zich afvragen.

Mijn antwoord daarop luidt: omdat de ijzeren loop der gebeurtenissen van Maart 1942 af tot heden daartoe voerde.

Wij kunnen ons voortdurend afvragen: had dit niet anders of had dat niet anders gekund, maar dit pijnigen van onszelf leidt alleen maar tot steriel betreuren van hetgeen was en had kunnen zijn.

De Indische en de Nederlandsche regeering zijn, toen zij geplaatst werden voor de situatie van het najaar 1945 den weg der onderhandelingen en beloften, die in de radiorede van H. M. de Koningin van 7 December 1942 eigenlijk reeds was aangewezen, ook toen zij geplaatst werden tegenover een land in opstand, ingeslagen. Zij zijn daarop voortgegaan in 1946 en de Nederlandsche regeering, daartoe gemachtigd bij de wet, heeft tenslotte de Commissie-Generaal uitgezonden, ook om te onderhandelen.

De publieke opinie in de groote landen, die al onze stappen in dit conflict met argusoogen volgt, eischte dit eveneens. Men verwachtte eenvoudig niets anders van ons, let maar op de reacties in de wereldpers op deze conceptovereenkomst. De tendens is: deze overeenkomst is goed, maar deze houding werd ook van de Nederlanders verwacht.

Aan den anderen kant hebben de gebeurtenissen van Maart 1942, de daaropvolgende Japansche bezetting en revolutie in de Indonesische bevolking sterke reacties teweeg geroepen, die een terugkeer tot den toestand van 7 Maart 1942 ook met wapengeweld niet mogelijk maakt. Wij kunnen de republiek neerslaan, maar de opgeroepen geesten niet. Vrijwillig zullen de Indonesiërs alleen op basis van de nu bereikte overeenkomst, maar dan ook van ganscher harte, niet alleen met ons samenwerken, maar op allerlei gebied graag onze hulp inroepen.

Het merkwaardige in dit conflict is, dat er van de zijde der leidende Indonesiërs, dat kan ik uit de ervaring der laatste maanden verzekeren, geen haat tegen ons is gebleven, integendeel de oprechte wil om van harte met ons samen dit land op te bouwen. Maar, als gelijkgerechtigde met Nederland, zelf verantwoordelijk voor wat hier gebeurt. Of ze dit kunnen, zullen ze moeten bewijzen, als ze verstandig zijn, maken ze zooveel mogelijk van onze hulp gebruik.

Ik ben er zeer optimist over, dat dit inderdaad gebeuren zal.

Wat gebeurt er, indien niettegenstaande deze overeenkomst onverantwoordelijke elementen in de republiek doorgaan met allerlei vijandelijkheden en provocaties en wanneer de republikeinsche regeering niet bij machte zou zijn, deze elementen in toom te krijgen? M.a.w. indien er hier binnen afzienbaren tijd geen rechtsstaat groeit, zooals die in de overeenkomst in uitzicht is gesteld en voor de tot standkoming waarvan wij mede de verantwoordelijkheid dragen?

Zoo zullen velen zich afvragen.

Wel, laten we niet beginnen, deze mogelijkheid als waarschijnlijk te beschouwen. Natuurlijk moet er een tijd overheen gaan, voor de geesten weer rustig zijn geworden: gezien de ernstige pogingen van leiders, pers en propaganda

in de republiek reeds nu, om de openbare meening aldaar aan den nieuwen toestand te wennen, ben ik optimistischer dan menigeen. Maar wij zullen wat geduld moeten oefenen.

De Indonesische leiders weten heel goed, dat de oogen van de wereld ook op hen gericht zijn en van hen kan de uiterste inspanning verwacht worden om binnen den kortst mogelijken tijd overal weer geregelde toestanden te herstellen. Mocht hun daartoe in sommige gevallen de noodige materieele en personeele kracht ontbreken, dan zijn wij, dank zij onze momenteel beschikbare middelen, daartoe volkomen bereid en in staat. Onze nieuwe militaire macht is mede een groote waarborg, dat in de republiek, ook zonder dat wij daadwerkelijk ingrijpen, orde, rust en veiligheid, waar die momenteel nog niet verzekerd zijn, terugkeeren. Ook daarvan ben ik overtuigd.

F. DE BOER,
Lid van de Commissie-Generaal.

KON: DRUK: DE UI